

Mahdollisuuksien maakuntaudistus

TULEVAISUUDEN KEHITYSLINJAT

Maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollonuudistus toteutui pitkälti valmistellun mukaisesti. Maakuntien asema on vahva ja hallinnon kehittämistä on jatkettu voimistaen maakuntien asemaa entisestään. Markkinaperustaisuus on ulotettu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden lisäksi myös aluekehittämisen toimintoihin. Kaupungistuminen on jatkunut maltillisena.

MAAKUNTA- VALTIO-SUHDE

Toimialoitain käytössä eri ohjausmenetelmiä, pyrkimys neuvottelevaan ja vuorovaikutteiseen ohjaussuhteeseen. Maakuntien itsehallinto on toteutunut pitkälti valtiollisesti määrättyissä puitteissa ja valtion ohjausvalta on säilynyt vahvana ja tiiviinä. Tästä johtuen maakunnille ei ole muodostunut aidosti itsehallinnollista asemaa, vaikka niille onkin myönnetty osittainen verotusoikeus. Julkishallinnon toimijat ovat säilyttäneet operatiivisen toimintakyvyn lievistä tehtäväjaon epäselvyyksistä ja päällekkäisyyksistä huolimatta.

MAAKUNTIEN MUOTOUTUVA ASEMA

Maakuntien roolista on muodostunut maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollonuudistuksen mukainen. Maakuntien rahoitus koostuu omasta verorahoituksesta ja valtionosuuksista hieman nykyisten kuntien rahoitusrakenteen tavoin. Maakuntaudistuksella on osittain saavutettu sille asetetut tavoitteet: sote-palveluiden kustannuskehitystä on onnistuttu rajoittamaan, maakuntien taloudellinen liikkumavara on säilyttänyt operatiivisen toimintakyvyn eikä sote-kustannukset ole vaikuttaneet muiden toimialojen rahoitukseen. Poliittisesta päätöksentekokentästä ja -ilmapiiristä on muotoutunut hyvä. Tehtäväjako poliitikkojen ja viranhaltijoiden välillä on ollut kaikille toimijoille alusta asti selvä. Kansalaiset ovat kokeneet maakunnat omikseen, mikä on näkynyt muun muassa osallistumishalukkuutena maakuntapolitiikkaan ja vilkkaana äänestämisenä maakuntavaaleissa. Kaikki 18 perustettua maakuntaa on pyritty säilyttämään yhden mallin mukaisina.

KUNTIEN MUOTOUTUVA ASEMA

Kuntien tehtäväkentässä on painottunut sivistys- ja kulttuuripalveluista huolehtiminen. Kuntien käyttötaloudessa ei ole tapahtunut kriittisesti merkittäviä muutoksia ja vaikutukset myös kuntien investointikykyyn ovat jääneet verrattain maltillisiksi. Vahvaksi muotoutuneesta asemastaan johtuen maakunnat ovat ottaneet roolia kuntien edunvalvonnassa. Valtaosa kunnista on pystynyt uusiutumaan ja löytämään heikentyneen palvelutehtävän tilalle uusia tapoja toteuttaa perustehtävänsä. Osin tästä johtuen kuntien määrä suuressa mittakaavassa on pysynyt jotakuinkin ennallaan.

KUNTIEN JA MAAKUNTIEN SUHTEEN KIPUPISTEET

Sosiaali- ja terveystalouden lisäksi myös työllisyyden hoito sekä elinkeino- ja yrityspalvelut kuuluvat maakuntien järjestämisvastuulle. Maakuntakaavan käsittelyssä pyrkimys neuvottelevaan ja vuorovaikutteiseen toimintatapaan on toteutunut ja maakuntakaava käsitellään neuvottelumenettelyllä sitä varten perustetussa toimielimessä.